

provincie :: Utrecht

gemeente Houten

LANDSCHAP ERFGOED UTRECHT

Fietsen door verdwenen rivieren

Drie fietsroutes langs aardkundige verschijnselen
in de gemeente Houten

Rondje 't Goy

Samen maken we Utrecht mooier

VOORWOORD

... een deel van het boekje uit 2007. Dít boekje heeft betrekking op één van de fietsroutes. Voor het originele boekje, zie achterin. Wellicht zijn er ondertussen wat zaken veranderd, je kunt dit doorgeven aan info@geopark-heuvelrug.nl, waarvoor dank

Beste fietser,

Voor u ligt het boekje “fietsen door verdwenen rivieren; drie fietsroutes langs aardkundige verschijnselen in de gemeente Houten”. Met het schrijven van dit boekje heten we u welkom in de wondere wereld van de aardkunde. Aardkundige elementen zijn die elementen in het landschap die ons iets vertellen over de natuurlijke ontstaansgeschiedenis van het landschap. In de gemeente Houten hebben inmiddels verdwenen rivieren een belangrijke rol gehad in die ontstaansgeschiedenis en daarmee in de cultuurhistorische ontwikkeling van het landschap. Aardkundige elementen zijn vaak moeilijk in het landschap te herkennen. Wanneer u echter weet waar u op moet letten gaat er een wereld voor u open!

Wij wensen u veel fiets- en leesplezier op deze ontdekkingsstocht!

De auteurs,

Anton Brombacher, provincie Utrecht

Ronald van Diessen, gemeente Houten

Eefje Smit, Landschap Erfgoed Utrecht

Juli 2007

Over dit boekje:

- De drie lussen kunnen los van elkaar gefietst worden
- Voor een goed begrip van de route doet u er goed aan eerst het algemene gedeelte te lezen
- Een cursief woord in de tekst bij de excursiepunten wordt verklaard in het algemene gedeelte

*Dit boekje is tot stand gekomen dankzij bijdragen van
de provincie Utrecht, gemeente Houten
en de Nationale Postcode Loterij.*

DE BODEM ALS GESCHIEDENISBOEK

De bodem herbergt een schat aan informatie. Informatie over hoe het landschap er bijvoorbeeld 2000 of 5000 jaar geleden uitzag. Wat was de rol van de mens in dit landschap, en wat vinden we hiervan terug in de ondergrond? Het landschap rond Houten is ogenschijnlijk vlak. Maar als u goed kijkt ziet u toch hoogteverschillen. Verschillen van niet meer dan een paar meter maar wel van wezenlijk belang voor de manier waarop de mens in het verleden met het landschap omging.

Bij deze fietsexcursies rond Houten gaan we op zoek naar deze hoogteverschillen. En vooral naar het verhaal dat hierachter, of beter gezegd hieronder in de bodem, schuilgaat. We gebruiken bodem en reliëf als een geschiedenisboek. Een geschiedenisboek met een eigen taal die je al fietsend stukje bij beetje gaat leren lezen. In de gemeente Houten bepaalden de afgelopen 5000 jaar de rivieren voor een belangrijk deel deze geschiedenis.

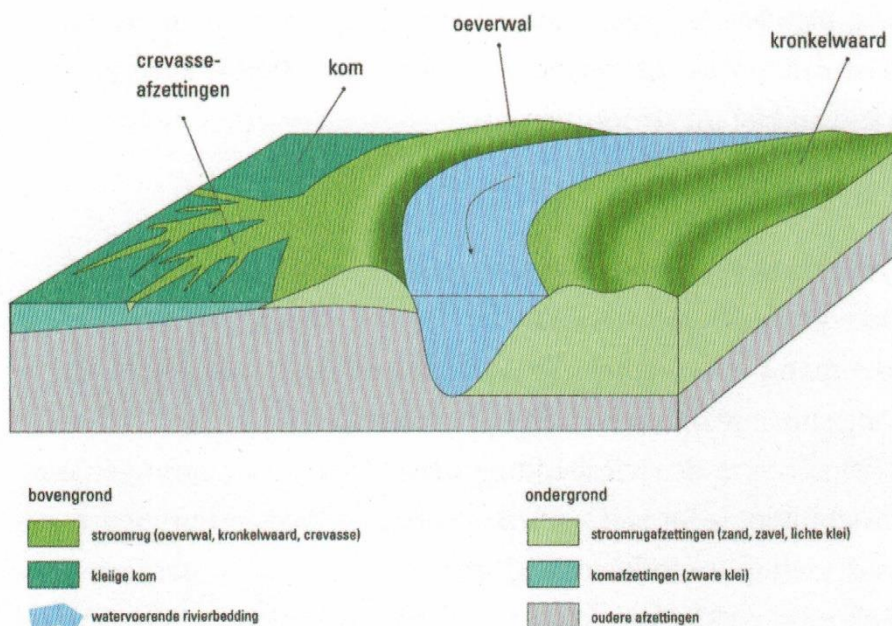
HOE RIVIEREN STROMEN

Van oudsher vinden rivieren in het laag gelegen Nederland hun weg naar zee. Vroeger, voor de bedijkingen, waren zij vrij om te stromen waar het landschap dat toeliet. Hierbij werd grind, zand en klei uit stroomopwaarts gelegen gebieden meegevoerd en achtergelaten.

In het laag gelegen Nederland waar de rivier bijna de zee bereikt, neemt de stroomsnelheid van het rivierwater af. Stromend water kan veel materiaal meevoeren. Gaat water langzamer stromen dan blijft dit materiaal (sediment) achter. Niet alleen in de rivierbedding maar door overstromingen ook daarbuiten. Ieder jaar traden rivieren wel buiten hun oevers en bedekten grote stukken land met water. Met dit water kwam ook zand en klei buiten de rivierbedding terecht.

Als een onbedijkte rivier buiten haar oevers treedt, zet zich telkens een laagje zand langs de rivierbedding af. Doordat dit jaren en jaren achtereen gebeurt hogen de oevers steeds op en ontstaan uiteindelijk de zogenaamde oeverwallen. Verder van de rivier vandaan, in de lager gelegen gebieden komt het water tot rust waardoor ook de kleinere deeltjes, de kleideeltjes, kunnen bezinken. Op deze plekken, ook wel de kommen genoemd, ontstond in de loop der eeuwen een dik pakket rivierklei. Het zandige materiaal dat in de nabijheid van de rivier werd afgezet en waardoor de rivier steeds iets hoger kwam te liggen, noemen we de stroomrug. Deze stroomruggen steken nu tot enkele meters boven hun omgeving (de kommen) uit. Dit effect is versterkt doordat de natte en soms venige kommen door ontwatering zijn gedaald (ingeklonken).

Wanneer een rivier niet door dijken en kribben in toom wordt gehouden, gaat ze haar eigen weg. In een laag gelegen land als Nederland stroomt de rivier betrekkelijk rustig en vormt daarbij grote rivierbochten (meanders). Ook komt het soms voor dat een rivier bij hoge waterstanden door haar oeverwallen heen breekt en een nieuwe (lagere) weg naar zee vindt; zo'n rivierverlegging heet een avulsie.

Na een avulsie is de oude bedding niet langer in gebruik en verlandt. Wat overblijft is een verlaten bedding, meestal opgevuld met klei en veen en soms nog watervoerend in de vorm van een smalle sloot. Doordat de mens de rivier heeft vastgelegd met dijken en kribben treden avulsies tegenwoordig niet meer op. De figuur op pagina 6 geeft de kenmerken van een laaglandrivier schematisch weer.

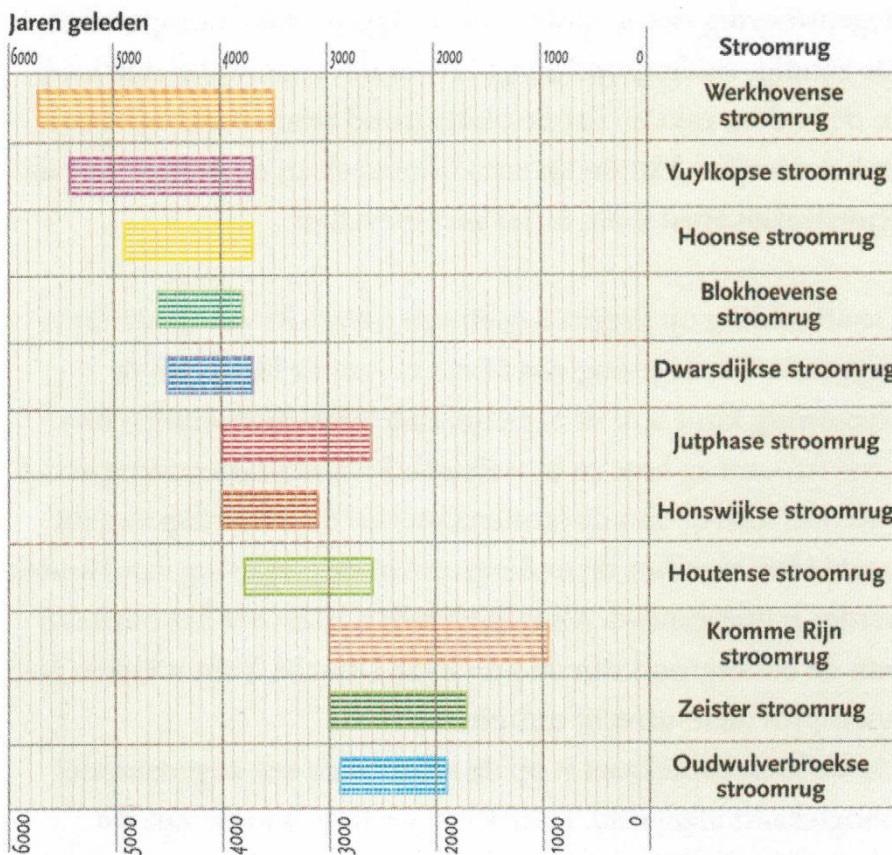
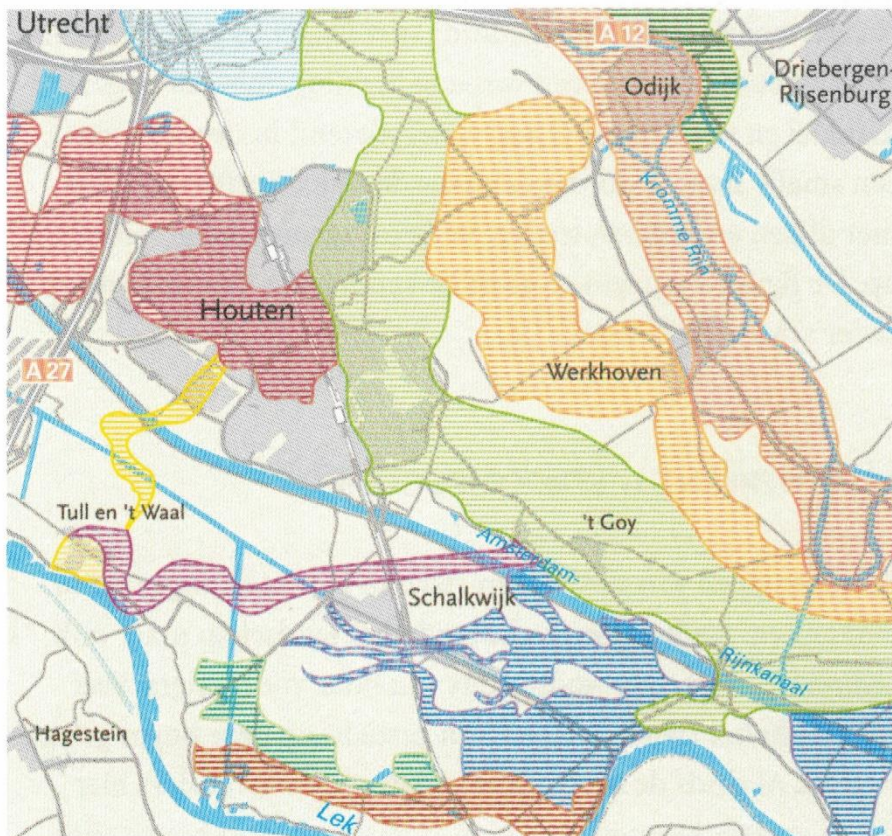
HOE HERKENT U STROOMRUGGEN?

Stroomruggen van verdwenen rivieren zijn vaak nog goed te herkennen. Als hoogteverschillen in het landschap maar ook indirect als favoriete woonplaats van onze voorouders. Veel dorpen in het rivierengebied zijn gesticht op deze hoger gelegen ruggen. Al sinds de bronstijd zochten onze voorouders hier droge voeten. Dorpen als 't Goy, Houten en Werkhoven zijn daar voorbeelden van.

Tegenwoordig ziet u op de stroomruggen vaak boomgaarden. De zandige ondergrond zorgt ervoor dat regenwater makkelijk in de bodem zakt en dat de ondergrond relatief snel opwarmt in het voorjaar. Dat de Krommerijnstreek en de Betuwe het als fruitstreken goed doen is dus niet toevallig!

De afbeelding op pagina 8 geeft een overzicht van de stroomruggen in de omgeving van Houten. Aan de kleur van de stroomrug kunt u in de bijbehorende tabel terugvinden hoe deze stroomrug heet en in welke periode deze stroomrug actief was. Het kaartje aan de binnenkant van de achterflap van dit boekje laat zien hoe de ondergrond in de omgeving van Houten verder is opgebouwd. Als u meer wilt weten over het ontstaan van de ondergrond van de provincie Utrecht, kunt u kijken op www.provincie-utrecht.nl/buiteninbeeld.

Op de losse routekaart is op de achterzijde een zogenaamde hoogtekkaart afgebeeld. Deze kaart geeft de hoogte van het maaiveld aan. Hierop zijn bijvoorbeeld de oude rivierlopen vaak goed herkenbaar als een geulvormige laagte.

Route B:

Fietsen door 5000 jaar riviergeschiedenis

Bij deze lus van de aardkundige fietsroute rond Houten staan de stroomruggen van de voorlopers van de Rijn centraal. Waar en wanneer stroomden hier rivieren en wat vinden we er nog van terug. Subtiële reliëfverschillen, kronkelende sloten maar ook het bodemgebruik door de mens geven aanwijzingen over het oeroude verhaal van de rivieren.

Startpunt van de route: 't Goy

Lengte van de route: circa 20 km

Parkeergelegenheid: diverse mogelijkheden aan de Beusichemseweg in het dorp 't Goy

Horeca onderweg: Theetuin de Winkel (Nachtdijk),
Café zalencentrum Huize Den Engh (Beusichemseweg, 't Goy)

Fiets vanuit 't Goy in de richting van Houten over de Beusichemseweg. Na het passeren van het benzinestation aan uw rechterhand stopt u bij de inrit van de eerst volgende boerderij eveneens aan uw rechterhand.

Excursiepunt B1: Oeverwal langs het Oosterlaak

Waar sta ik?

Bij de inrit van een boerderij (Oosterlaak).

Wat zie ik?

Als u langs het hekje van de inrit naar de boerderij kijkt ziet u dat er een welving in het weiland zichtbaar is.

Wat is dat?

Dit is een *oeverwal* van een vroegere rivier. De sloot die achter de boerderij ligt, is het restant van deze rivier. Deze sloot heet het Oosterlaak. Op de reliëfkaart is deze oude rivierbedding goed zichtbaar als een langgerekte laagte. De hoger gelegen en zandige (soms licht kleiige) oeverwallen langs deze oude rivierbedding vormen een prima ondergrond voor de vele boomgaarden die langs de Beusichemseweg zijn terug te vinden.

Verder fietsend in de richting van Houten slaat u na ca. 750 meter linksaf de Hoogdijk op. Na ca. 650 meter links de Tiendweg op. Na een kleine 200 meter de Wickenburghseweg op. Na 550 meter ziet u aan uw rechterhand Landgoed Wickenburgh.

Excursiepunt B2: Landgoed Wickenburgh

Waar sta ik?

Bij landgoed Wickenburgh.

Wat zie ik?

Het witte landhuis met park en vijverpartij.

Wat is dat?

In oorsprong gebouwd in de Middeleeuwen en sindsdien verschillende keren verbouwd kreeg dit huis in de 19^e eeuw het huidige uiterlijk. Huize Wickenburgh is gebouwd op de rand van de Houtense *stroomrug*. Kijkend richting het huis gaat de hoger gelegen *stroomrug* over in het lager gelegen *komgebied* achter het huis. Het zicht hierop wordt belemmerd door het landgoed. Op de kaart is dit wel te zien aan andere kavelvormen.

Onregelmatig of blokvormig verkavelde percelen op de stroomrug en de smalle regelmatig verkavelde percelen in de lager gelegen en relatief natte kom.

U fietst verder in de richting van 't Goy in oostelijke richting over de Wickenburghseweg totdat u in een gehucht komt dat van oorsprong de kern van het dorpje 't Goy is.

Excursiepunt B3: Stroomrug in 't Goy

Waar sta ik?

In het dorp 't Goy.

Wat zie ik?

Als u het dorpje binnen fietst merkt u dat de weg licht naar boven gaat.

Wat is dat?

In 't Goy, een gehucht ontstaan uit een middeleeuwse nederzetting, fietsen we dwars de Houtense *stroomrug* op en komen daarmee op een van de hogere delen van de stroomrug. Het waren juist deze delen van de stroomrug die van oudsher een

geschikte woonplaats bleken. Relatief veilig voor overstromingen van de toch nabij gelegen rivier. Ook wegen ontstonden op de hoog gelegen stroomruggen. De Beusichemseweg, die we straks naar rechts zullen volgen, bestond al in de 8e eeuw. Waarschijnlijk stamt deze weg zelfs uit de Romeinse tijd. In de directe omgeving zijn namelijk verschillende bodemvondsten van Romeinse villa's gedaan.

Aan het einde van de Wickenburghseweg gaat u rechtsaf de Beusichemseweg weer op. Na ca 750 meter gaat u linksaf de Tuurdijk op. Na ca. 700 meter stopt u wanneer u aan uw linkerhand een brede sloot ziet die min of meer haaks op de weg staat.

Excursiepunt B4: Oosterlaak snijdt Tuurdijk

Waar sta ik?

Het Oosterlaak (brede sloot) 'raakt' aan de Tuurdijk.

Wat zie ik?

Aan uw linkerhand een brede sloot. Rechts een boomgaard. Aan de rechterkant van de weg is de loop van deze sloot (een oude rivierbedding) te vervolgen als een (droge) geulvormige laagte. U moet hiervoor een stukje verder fietsen naar het bankje aan de rechterkant van de weg. Als u vervolgens de boomgaard inkijkt herkent u aan een lichte werving van het maaiveld de loop van de rivierbedding.

i *Wat is dat?*

Hier stroomde vroeger een brede rivier die nu nog herkenbaar is aan de geulvormige laagte; deels watervoerend (Oosterlaak) deels droogstaand. De laagte is ook goed herkenbaar op de reliëfkaart. Uit een veel latere periode stamt de Tuurdijk. De Tuurdijk is een van de kades die in de periode voor de afdamming van de Kromme Rijn is aangelegd. In tijden van overstroming van de Lek of Kromme Rijn werd zo het stroomafwaarts gelegen land min of meer beschermd tegen het water. De namen van veel wegen in dit deel van de gemeente Houten eindigen op 'dijk' en verwijzen naar hun vroegere functie.

U fietst verder over de Tuurdijk en stopt nadat u de afslag naar rechts (de Nachtdijk) bent gepasseerd.

Excursiepunt B5: Uitgestrekt landbouwgebied op de stroomrug

Waar sta ik?
Langs de Tuurdijk.

Wat zie ik?
Als u rond kijkt ziet u vooral uitgestrekte landbouwgebieden die bestaan uit grote percelen met nauwelijks sloten.

i *Wat is dat?*

Ongemerkt zijn we via de Tuurdijk van de Houtense *stroomrug* op de Werkhovense stroomrug terecht gekomen. De rivierlopen van de jongere Houtense stroomrug zijn in hun actieve bestaan (tussen de 4000 en 2500 jaar geleden) tegen de oudere Werkhovens stroomrug 'gebotst'. Afzettingen van de Houtense stroomrug liggen daardoor over de oudere afzettingen van de Werkhovens stroomrug die een actieve periode kende van ca. 5500 jaar tot 3500 jaar geleden. Aan de oppervlakte zie je daar allemaal niets van, maar onder onze voeten ligt het oeroude verhaal van de rivieren in een rijke variatie aan bodemlagen opgeslagen. Wat zichtbaar blijft zijn de vaak grote en blokvormig verkavelde percelen landbouwgrond die vanwege de relatief hoge ligging (zie ook de de reliëfkaart) en de vaak zandige ondergrond een goede ontwatering kennen. Sloten ziet u hier daarom nauwelijks.

U fietst verder langs de Tuurdijk en slaat de eerste afslag linksaf de Hollende Wagen weg op. Vervolgens fietst u een kleine 1,5 km totdat u aan u linkerhand een betonnen grenspaal ziet.

Excursiepunt B6: Romeinse grenspalen

Waar sta ik?

Langs de Hollende Wagenweg bij een betonnen grenspaal.

Wat zie ik?

De betonnen grenspaal langs deze oude landweg markeert de noordgrens van het Romeinse Rijk.

Wat is dat?

De Hollende Wagenweg fungeerde al in vroeger eeuwen als verbindingsweg tussen Wijk bij Duurstede en Utrecht. Deze weg ligt op de Werkhovense *stroomrug*. Dit deel van de stroomrug vormde in de Romeinse tijd de zuidelijke oever van een van de hoofdlopen van de Rijn. De huidige Kromme Rijn is het restant daarvan. De relatief hooggelegen Werkhovense stroomrug was een goede uitgangssituatie voor een Romeinse weg langs de rivier die de natuurlijke grens vormde van het Romeinse Rijk. Betonnen palen die er uitzien als Romeinse grenspalen langs

onder andere de Hollende wagen weg geven de ligging van deze grens, de zogenaamde 'limes', bij benadering aan (zie ook pagina 15).

U fietst verder langs de Hollende Wagen weg totdat u op een splitsing komt. U slaat hier rechtsaf de Leemkolkweg op. Na zo'n 200 meter stopt u nadat u de eerste boerderij aan uw linkerhand heeft gepasseerd.

Excursiepunt B7: Afgesneden meander van de Kromme Rijn

Waar sta ik?

Langs de Leemkolkweg kijkt u naar de overkant van de weg richting het dorp Werkhoven.

Wat zie ik?

Kijkend in de richting van Werkhoven ziet u dat het maaiveld plaatselijk lager ligt.

Wat is dat?

Kenmerkend voor het gebied tussen de Leemkolkweg en Werkhoven is de ligging van een oude rivierbocht (meander) van de Kromme Rijn. Deze Kattenveldsche Meer of Achter Rijn is een nog watervoerende rivierbedding. De Kattenveldsche Meer is afgesneden in 1437. Daarmee werd de doorgaande route over water van Wijk bij Duurstede richting Utrecht verkort. Toch bleef tot in de jaren dertig van de 20e eeuw de trekschuit vanuit Utrecht Werkhoven aandoen via de Achter Rijn.

De Kromme Rijn stroomrug ontstond ongeveer 3000 jaar geleden. In de tijd dat deze stroomrug actief was, stroomde hier een van de hoofdlopen van de Rijn. Dit is onder andere nog te zien aan de veel bredere bedding waar de huidige Kromme Rijn in stroomt. De opbouw van de stroomrug stopte met de afdamming van de Kromme Rijn in de 12^e eeuw bij Wijk bij Duurstede. Overstromingen waarbij zandige afzettingen werden achtergelaten, behoorden tot het verleden. Daarom hoefden er langs de Kromme Rijn geen dijken aangelegd te worden.

Nadat u aan uw rechterhand de afslag naar de Watertorenweg bent gepasseerd rijdt u nog zo'n 200 meter verder over de Leemkolkweg totdat u de Oude Kromme Rijn passeert.

Excursiepunt B8: Oude Kromme Rijn

Waar sta ik?

De Leemkolkweg kruist hier de Oude Kromme Rijn.

Wat zie ik?

De bochtige loop van de Oude Kromme Rijn.

i *Wat is dat?*

Ook de Oude Kromme Rijn is een afgesneden rivierbocht van de Kromme Rijn. Op de kaart en de luchtfoto ziet u dat het landschap zich heeft aangepast aan de loop van deze oude rivierbedding: de vorm van de landbouwpercelen en de ligging van de oude landwegen 'volgen' de loop van deze oude rivierbedding.

Op de reliëfkaart is ook duidelijk te zien dat de vroegere bedding veel breder was dan de huidige bedding: de huidige bedding ligt in een brede geulvormige laagte.

Aan het einde van de Leemkolkweg slaat u rechtsaf de ventweg op langs de provinciale weg (N229). Deze ventweg loopt langs de 'doorsteek' van de riviermeander. Hier is de meanderbocht van de Oude Kromme Rijn afgestoken voor een snellere verbinding voor de scheepvaart. Na zo'n 500 meter slaat u rechtsaf het Molenspoor in en volgt daarmee de oude loop van de Kromme Rijn die links van u stroomt (soms wat moeilijk zichtbaar). Aan het einde van het Molenspoor slaat u rechtsaf en fietst u de Smidsdijk op. Na ca. 400 meter stop u bij de Caspargouwsche Wetering.

Excursiepunt B9 Caspargouwsche Wetering

Waar sta ik?

Bij de brug van de Smidsdijk over de Caspargouwsche wetering.

Wat zie ik?

Aan uw linkerhand de Caspargouwsche wetering die rechts van u aansluiting vindt bij de Oude Kromme Rijn.

Wat is dat?

De Caspargouwsche Wetering is een gegraven waterloop die het Amsterdam-Rijnkanaal met de Oude Kromme Rijn verbindt. Bij het Amsterdam-Rijnkanaal staat het gemaal Caspargouw. In Wijk bij Duurstede wordt de Kromme Rijn via een sluis gevoed met Lekwater. Staat het water in de Lek laag, dan functioneert de sluis niet. Het gemaal Caspargouw springt dan bij om te voorkomen dat het waterpeil in de Kromme Rijn - en daarmee het peil in de stadsgrachten van Utrecht - te laag wordt. Dat water wordt uit het Amsterdam-Rijnkanaal gepompt. Als de Kromme Rijn teveel water bevat, zorgt een klepstuw dat het overtollige water wordt geloosd op het Amsterdam-Rijnkanaal. De linkeroever van de Caspargouwsche wetering is recent flauw hellend gemaakt. Hierdoor kan een meer natuurvriendelijke oever ontstaan met een geleidelijk verloop van droog naar nat.

Na ca. 400 meter gaat u linksaf de Tuurdijk op. Deze blijft u volgen tot aan de Nachtdijk. U gaat vervolgens linksaf de Nachtdijk op. U kruist na ca 200 meter de Nachtsloot (een watervoerende oude rivierbedding) en stopt na nog eens 300 meter voorbij de Theetuin 'de Winkel'.

Excursiepunt B10 Theetuin de Winkel

Waar sta ik?

Aan de Nachtdijk net voorbij 'Theetuin de Winkel'.

Wat zie ik?

Aan uw linkerhand ziet u een sloot met op de achtergrond een hoger gelegen boerderij in gebruik als theetuin.

i *Wat is dat?*

De sloot is het restant van een oude rivierbedding die hoort bij het riviersysteem van de Houtense *stroomrug*. Dit systeem, dat in een periode tussen de 2500 en 4000 jaar geleden actief was, heeft in het verleden vele rivierlopen gekend. De restanten daarvan zijn nu soms nog herkenbaar in de vorm van sloten gelegen in een geulvormige laagte. De hoger gelegen oeverwallen zijn vaak van oudsher in gebruik als woonplaats. Zo is ook boerderij 'de oude winkel' op zo'n hoger gelegen oeverwal gebouwd.

Verder fietsend over de Nachtdijk maakt de weg na ca. 150 meter een scherpe bocht naar links. In deze bocht ziet u nog een keer een sloot die het restant vormt van een oude rivierbedding. Na ca. 400 meter komt u bij het talud van de brug (Goyerbrug) over het Amsterdam-Rijnkanaal. U slaat hier rechtsaf en rijdt onderlangs het talud totdat u weer terug bent op de Beusichemseweg. U volgt de Beusichemseweg totdat u na ruim 2 kilometer weer terug bent bij het startpunt van deze route in 't Goy.

COLOFON

Bronnen

- Anoniem (2007) deel Romeinse Limesweg ontdekt. Website gemeente Houten. <http://www.houten.nl>
- Barends et al. (2000) Het Nederlandse Landschap. Uitgeverij Matrijs.
- Berendsen, H.J.A (1997) Landschappelijk Nederland. Uitgeverij van Gorcum, Assen.
- Bijldenstijn, R. (2005) Tastbare Tijd, Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht. Uitgave van de provincie Utrecht.
- Hees, I. van, Schuur, J. en Voort, J. van de (2006) Aardkundige fietsroute gemeente Houten. Stage-opdracht opleiding Fysische Geografie, Universiteit Utrecht.
- Houten: Ontstaan en Groei, 2^e druk, 1989, Jan Smits, Otto Wttewaall.
- Rondom de Leedijk, 2003, Otto Wttewaall.
- Houten, het kasteel, de put en het paard; archeologische routes in Nederland 3, auteur Otto Wttewaall.
- Natuur met (w)aarde, handboek aardkundig landschapsbeheer; Landschapsbeheer Nederland, september 2004.
- Aardkundige waarden in de provincie Utrecht; A.A. Brombacher en W. Hoogendoorn, maart 2000.
- www.wikipedia.org

Links

www.landschaperfgoedutrecht.nl

www.provincie-utrecht.nl/buiteninbeeld

www.houten.nl/landschap

Tekst:

Anton Brombacher (provincie Utrecht)

Ronald van Diessen (gemeente Houten)

Eefje Smit (Landschap Erfgoed Utrecht)

Fotografie en reproducties:

Klaas van Bergen (provincie Utrecht), Anton Brombacher (provincie Utrecht), Ronald van Diessen, (gemeente Houten), Eefje Smit (Landschap Erfgoed Utrecht), Koen Volleberg, Otto Wttewaal, Fotocollectie gemeente Houten, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Het Zeeuws archief, collectie Rijkswaterstaat, Landschap Erfgoed Utrecht, Het Utrechts Landschap.

Kaarten en afbeeldingen:

Rien van den Brink, Marga Oostveen (Sector Geografische Informatieverwerking, provincie Utrecht)

Grafische vormgeving:

Dadomoto, Nieuwegein

Drukwerk:

Roto Smeets GrafiServices, Utrecht

Drukwerk begeleiding:

Grafisch Centrum provincie Utrecht

Oplage:

2e druk, oplage 2.500 stuks

Verkooppunten

Boekhandels in de regio, provincie Utrecht (tel. 030-2582 228),

Gemeentehuis Houten (gemeente Ingang; tel. 030-6392 611).